

KOMUNIKAT PRASOWY nr 74/23

Luksemburg, 4 maja 2023 r.

Opinia rzecznika generalnego w sprawie C-148/22 | Gmina Ans

Rzecznik generalny Anthony Michael Collins: podmiot publiczny może, w określonych warunkach, zakazać swoim pracownikom noszenia wszelkiego widocznego symbolu wyrażającego przekonania polityczne, religijne lub światopoglądowe w miejscu pracy

Stosowana w sposób ogólny i bez rozróżnienia, taka reguła może być uzasadniona wolą gminy zorganizowania całkowicie neutralnego środowiska administracyjnego

Na mocy dwóch indywidualnych decyzji pracownicy gminy Ans (Belgia) zakazano noszenia chusty islamskiej w miejscu pracy. W tym kontekście gmina zmieniła następnie swój regulamin pracy, nakazując odtąd swoim pracownikom przestrzeganie ścisłej neutralności, zakazując wszelkich form prozelityzmu i noszenia wszelkich widocznych symboli, które mogłyby wskazywać na przynależność ideologiczną lub przekonania religijne. Pracownica jest zdania, że w ten sposób gmina naruszyła jej wolność religii.

Tribunal du travail de Liège (sąd pracy w Liège, Belgia), do którego pracownica wniosła powództwo, jest zdania, że zakaz przewidziany w regulaminie pracy stanowi nie dyskryminację bezpośrednią ze względu na przekonania religijne lub światopoglądowe, lecz, w istocie, dyskryminację pośrednią ze względu na te kryteria.

Sąd ten dąży do ustalenia, czy na mocy dyrektywy „antydyskryminacyjnej” w dziedzinie zatrudnienia i pracy¹ narzucenie „wykluczającej i absolutnej” neutralności wszystkim osobom świadczącym usługi użyteczności publicznej, nawet tym, które nie mają żadnego bezpośredniego kontaktu z użytkownikami tych usług, stanowi zgodny z prawem cel, i czy środki służące do jego osiągnięcia, a mianowicie zakaz noszenia wszelkich symboli wyrażających przekonania, są właściwe i konieczne.

W przedstawionej opinii rzecznik generalny Anthony Michael Collins stwierdził, że regulamin pracy gminy Ans jest objęty zakresem stosowania dyrektywy, ponieważ dotyczy ona zarówno sektora publicznego, jak prywatnego, i że zakaz taki jak rozpatrywany w sprawie wchodzi w zakres „warunków zatrudnienia i pracy” w rozumieniu tej dyrektywy. Wskazał on także, że pojęcie „religii” zawarte we wspomnianej dyrektywie obejmuje zarówno posiadanie przekonań, jak i prawo do publicznego uzewnętrzniania wyznawanej wiary religijnej, na przykład poprzez noszenie przez kobietę chusty islamskiej.

Jego zdaniem ogólne ramy ustanowione w dyrektywie pozostawiają zakres uznania państwom członkowskim, który jest tym szerszy, gdy w grę wchodzi zasady, które mogą stanowić wyraz tożsamości narodowej państw członkowskich. Określenie ograniczeń swobody wyrażania przez pracowników sektora publicznego ich przekonań politycznych, światopoglądowych lub religijnych przy wykonywaniu ich funkcji może mieć w niektórych państwach

¹ Dyrektywa Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiająca ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy (Dz.U. 2000, L 303, s. 16).

członkowskich takie znaczenie, że będzie ono stanowić wyraz tożsamości narodowej nierozdzielnie związanej z ich podstawowymi strukturami politycznymi i konstytucyjnymi.

Rzecznik generalny Collins jest zdania, że regulamin pracy podmiotu publicznego zakazujący pracownikom, w celu zorganizowania całkowicie neutralnego środowiska administracyjnego, noszenia wszelkiego widocznego symbolu wyrażającego przekonania polityczne, religijne lub światopoglądowe w miejscu pracy **nie stanowi dyskryminacji bezpośredniej** ze względu na religię lub przekonania w rozumieniu dyrektywy, **ponieważ zakaz ten jest stosowany w sposób ogólny i bez rozróżnienia**.

W kwestii, czy zakaz ten stanowi **dyskryminację pośrednią**, rzecznik generalny Collins jest zdania, że mimo iż zakaz ten jest pozornie neutralny, nie można wykluczyć, że dotyczy on w większym stopniu określonych kategorii osób, zwłaszcza pracowników gminy przestrzegających nakazów religijnych zobowiązujących ich do ubierania się w określony sposób, a w szczególności pracowników noszących chustę ze względu na swoje muzułmańskie wyznanie. Rzecznik generalny dodał, że **takie odmienne traktowanie nie stanowi jednak dyskryminacji pośredniej, jeśli jest ono obiektywnie uzasadnione zgodnym z prawem celem, a środki mające służyć osiągnięciu tego celu są właściwe i konieczne**.

Wola podmiotu publicznego prowadzenia polityki neutralności politycznej, światopoglądowej i religijnej może w sposób bezwzględny stanowić **zgodny z prawem cel**, w szczególności **w celu zapewnienia poszanowania przekonań światopoglądowych i religijnych obywateli, a także konieczności równego i niedyskryminacyjnego traktowania użytkowników usług użyteczności publicznej**.

Ponadto istnienie obiektywnego uzasadnienia dla takiego rozróżnienia odsyła do różnych koncepcji neutralności istniejących w Belgii. Rzecznik generalny Collins stwierdził, że gmina, przyjmując rozpatrywany zakaz, dobrowolnie wybrała „neutralność wykluczającą”, aby zorganizować „całkowicie neutralne środowisko administracyjne”. Rzecznik generalny uważa, że **to gmina powinna wykazać, że wybór ten odpowiada rzeczywistej konieczności, zaś sąd pracy w Liège powinien ocenić zasadność takiej argumentacji**, i to z dwóch niekoniecznie kumulatywnych perspektyw. Po pierwsze, zdaniem rzecznika generalnego Collinsa sąd pracy w Liège powinien **uwzględnić wyraźny brak obowiązku ustawodawczego lub konstytucyjnego w Belgii wymagającego poszanowania neutralności wykluczającej w odniesieniu do pracowników gminy**. Po drugie, należy zbadać, **czy wybór gminy jest uzasadniony okolicznościami faktycznymi**. W tym względzie zezwolenie, bez zastrzeżeń, na noszenie symboli wyrażających przekonania światopoglądowe lub religijne w innych miastach w Belgii stawia słuszne pytanie dotyczące zasadności rozpatrywanego zakazu.

UWAGA: Opinia rzecznika generalnego nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości. Zadanie rzeczników generalnych polega na przedkładaniu Trybunałowi, przy zachowaniu całkowitej niezależności, propozycji rozstrzygnięć prawnych w sprawach, które rozpatrują. Sędziowie Trybunału rozpoczynają właśnie obrady w tej sprawie. Wyrok zostanie wydany w terminie późniejszym.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) opinii jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu przedłożenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Jarosław Zasada ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z przedstawienia opinii jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106.

Pozostańmy w kontakcie!

